

Горбов В.В.

horbov.vladyslav@kneu.edu.ua

кандидат соціологічних наук,
доцент кафедри соціології

факультету управління персоналом, соціології та психології
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

Горбова Ю.С.

horbova.yuliia@kneu.edu.ua

кандидат соціологічних наук,
директор Інституту соціологічних досліджень
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

ОСВІТНІ ТРАЄКТОРІЇ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Проблема діагностики якості вищої освіти є вкрай актуальною в сучасному світі. Якість вищої освіти постає показником розвитку держави, оскільки суттєво впливає на рівень економічного, соціального та культурного розвитку країни. Соціологічні опитування здобувачів вищої освіти, на даний час, є дієвим інструментом для вивчення проблем, які виникають під час організації навчального процесу. Такі опитування мають на меті виявити потреби та проблеми здобувачів вищої, які можуть бути вирішені для підвищення якості навчання. Соціологічні дослідження в багатьох університетах країни стають основою для формування діалогу між студентами, викладачами та керівництвом, що сприяє вдосконаленню навчального процесу та прийняття соціально-адекватних управлінських рішень.

За останній рік Україна зіткнулась зі складною ситуацією, пов'язаною з введенням режиму воєнного стану та тимчасовою окупацією деяких регіонів країни. Це призвело до різких змін у всіх сферах життя, в тому числі у сфері вищої освіти. Переважна більшість здобувачів та викладачів були змушені змінити свої плани та пристосуватися до нових умов навчання. Умови воєнного

стану спричинили докорінні зміни в навчальному процесі та організації навчання, які можуть впливати й на освітні траєкторії здобувачів вищої освіти. Слід зауважити, що з одного боку, режим воєнного стану може призвести до затримки виконання навчальних планів та програм, що може мати негативні наслідки на здобуття студентами відповідної кваліфікації. З іншого боку, він може змусити студентів шукати нові шляхи для отримання знань та навичок, що може стимулювати їх розвиток та підвищення кваліфікації. З метою визначення впливу режиму воєнного стану на освітні траєкторії здобувачів вищої освіти, доцільним є необхідність проведення відповідних соціологічних опитувань. Такі дослідження дозволяють вивчити думки та погляди студентів на нові умови навчання, визначити проблемні моменти в організації навчального процесу та розробити шляхи їх вирішення.

Для ілюстрування стану обраної тематики, звернемось до результатів дослідження, проведеного Інститутом соціологічних досліджень Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана у період з 02.08-08.08 2023 року. Опитано: 174 здобувачів вищої освіти – старост академічних груп різних років навчання, які репрезентують ставлення студентської аудиторії до продовження навчання за умов збереження правового режиму воєнного стану в Україні [1].

Таблиця 1

**Розподіл відповідей респондентів на питання:
«Яку кількість студентів вашої групи влаштовують наступні
формати організації навчання?» (у%) [1].**

	усіх	більшість	50 на 50	меншість	жодного	Не володію такою
Очний (офлайн) формат навчання	0,6	2,3	6,3	25,3	61,5	4,0
Змішаний формат навчання (лекції – онлайн, семінари – частина офлайн, частина онлайн – як під час карантину)	-	3,4	12,6	42,0	40,2	1,7

Змішаний формат навчання як під час карантину, але з можливістю гнучкого графіку для тих студентів, хто не має змоги відвідувати заняття	2,9	9,2	21,3	28,7	35,1	2,9
Дистанційний формат навчання (всі заняття онлайн, з можливістю гнучкого графіку для тих студентів, хто не має змоги відвідувати заняття – як під час навчання в умовах воєнного стану у минулому семестрі)	62,1	27,0	6,9	1,7	1,7	0,6

Представлені дані яскраво відображають майбутні освітні траєкторії продовження навчання здобувачів вищої освіти в умовах режиму воєнного стану в Україні. Більше половини опитаних – 62,1% висловились, що єдиним варіантом, якій буде адекватно сприйнятись студентською аудиторією, є дистанційний формат навчання з можливістю гнучкого графіку навчання. Вірогідно, це не тільки слідство того, що дистанційний формат став вкрай звичним за умов карантинних обмежень, але й надає можливість забезпечити безпечні умови навчання.

Таблиця 2

**Розподіл відповідей респондентів на питання:
«Якщо з 1 вересня буде змішаний формат, ваша група переважно
буде/зможе...» (у%) [1].**

Навчатись виключно за гнучким графіком в асинхронному форматі	59,2
Частково відвідувати аудиторні заняття, а частково – навчатися за гнучким графіком	23,6
Відвідувати аудиторні заняття	1,1
Важко відповісти	16,1

Слід зазначити, що отримана статистика, підтверджує визначену гіпотезу. Звичною соціальною практикою стає орієнтація здобувачів вищої освіти саме на гнучкий графік навчання з ухилом в асинхронний формат. Тільки невеличкий відсоток опитаних висловив бажання відвідувати аудиторні заняття. Така тенденція у майбутньому може суттєво вплинути на характер

освітніх послуг, які надають освітні заклади. Можлива зміна не тільки у форматі навчання, але й у запитах на кваліфікацію науково-педагогічного персоналу та його вміння опановувати сучасні дистанційні технології.

Далі звернемось до вивчення найбільш зручної форми навчання. Так, згідно з результатами дослідження, 58,6% здобувачів вищої освіти не розмірковують за певних обставин залишити очну форму навчання. Кількість бажаючих перевестись на дистанційну/заочну форму складає 14,4%. Це може свідчити про те, що освітні траєкторії хоч і зазнають змін, втім, залишаються скоріше сталими та спрямованими на визначення зручних для здобувачів умов навчання. Отримані результати надали можливість визначити не тільки особливості навчання в умовах військового стану, але й розробити відповідні управлінські рішення для навчальних відділів та забезпечення запитів студентської аудиторії.

Використана література

1. Горбова Ю.С., Чайка В.Г. Комплексний звіт за результатами соціологічного дослідження «Вивчення думок студентської аудиторії щодо організації навчального процесу з 1 вересня 2022 року за умов збереження правового режиму воєнного стану в Україні» [Електронний ресурс] / Ю.С. Горбова, В.Г. Чайка. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: https://drive.google.com/file/d/1LC1_usIBUNwRwKbzvrtVx50QweH-D6YS/view